

Ludovic ataca Severinul, în vreme ce o alta, sub comanda voievodului Transilvaniei, Nicolae Lackfy, pătrundea prin pasurile Carpaților spre mijlocul țării. Dar regele însuși a fost silit să se retragă, fără succes, de sub zidurile Severinului¹, în vreme ce oastea voievodului Transilvaniei era zdrobită, după 13 octombrie 1368 și înainte de 20 februarie 1369², voievodul însuși rămânând împreună cu vicevoievodul morți pe câmpul de bătăie: biruitoare pe ambele fronturi era astfel domnul român.

Aceste evenimente nu au rămas fără urmări la sud de Dunăre. Concomitent cu organizarea administrativ-militară a banatului Bulgariei se desfășura — și nu numai în cuprinsul provinciei nou cucerite, ci și în regiunile învecinate din regatul maghiar — o intensă acțiune de catolicizare, dusă prin intermediul franciscanilor³. După informații date de însuși vicarul ordinului⁴, aceștia ar fi obținut rezultate extraordinare. Dar asemenea succese — desigur neobișnuite, oricât de exagerate ar fi cifrele indicate de izvoare⁵ — nu se datorau vreunui deosebit entuziasm pentru catolicism al populației băștinașe, nici puterii de convingere pe care ar fi avut-o cei opt misionari ce porniseră acțiunea de convertire⁶, ci unei bine organizate acțiuni de constrângere, dirijată de autoritatea ecleziastică, dar bucurându-se de sprijinul neprecupețit al celei laice⁷. Persecuțiile acestea se îndreptau, cum era de altfel și de așteptat, dat fiind caracterul confesional atribuit întregii acțiuni⁸, în primul rând împotriva preoților⁹ și călugărilor¹⁰ — se înțelege că aceștia din urmă nu existau decât în provincia recent cucerită — ortodoxi. Dar, de vreme ce cotoșirea era pusă sub steagul catolicismului, la rândul ei rezistența se desfășura — cum era, de altfel, normal pentru acea vreme — sub acela al intransigenței ortodoxe, astfel încât clerului, atât celui de mir, cât și călugărilor, îi revenea rolul de conducători, și aceasta cu atât mai mult cu cât, țaratul o dată cucerit și țarul făcut prizonier, întreaga ierarhie laică a statului feudal fusese dezorganizată.

Într-adevăr, prin decembrie 1368¹¹, nemulțumirile treptat acumulate în banatul Bulgariei izbucnesc — evident, nu fără legătură cu înfringerile pe care le suferise regatul apostolic din partea voievodului român — în forma unei revolte generale a populației vidinene. Însuși răsculații par a fi chemat în ajutor pe Vladislav vodă, care — biruitoare pe toate fronturile împotriva oștilor regale — era cel mai potrivit să ofere protecția sa locuitorilor orașului¹². Domnul român intră pe la începutul lui februarie 1369¹³ în orașul în plină turburare, unde ar fi tolerat — ni se povestește din sursă catolică — crunte represalii ale ortodocșilor împotriva misionarilor fran-

¹ S-a crezut, pînă în ultima vreme (vezi Minea, *op. cit.*, p. 136), că regele a atacat zadarnic Severinul în cursul lunii noiembrie, dar că, nu mult după retragerea lui, banul de Macva, Nicolae de Gara ar fi reușit totuși să cuprindă cetatea. Ultimele cercetări (M. Holban, *op. cit.*, p. 38—43 (32—37)) arată însă că ceea ce a dat naștere acestei ipoteze nu e decât o exprimare voit confuză din cronica lui Ioan de Kükül, istoriograful oficial al lui Ludovic: cucerirea Severinului de către Nicolae de Gara — povestită intenționat în legătură cu evenimentele din 1369, pentru a atenua astfel efectul pe care-l putea avea povestirea dezastrului oștilor voievodului Transilvaniei — este mai tirzie cu cîțiva ani. (Pentru data probabilă a acestuia, vezi mai jos, p. 268). Este de observat că numai această nouă înscriere a evenimentelor permite o explicație coerentă a intervenției lui Vladislav vodă în chestiunea Vidinului.

² Datele stabilite de Minea, *Relațiile politice dintre Țara Românească și Ungaria*, p. 135, prima după ultima amintire a lui Petru — mort în această expediție — în calitate de vicevoievod al Transilvaniei; cea de-a doua după prima mențiunea documentară a noului voievod, Emeric. După părerea — foarte plauzibilă — a lui Minea, lupta trebuie să se fi dat pe la sfîrșitul lui octombrie 1368.

³ *Cronica seu Origo fratrum minorum de observantia Bozne et Hungarie, Iesu Christo militantium*, la E. Fermezdziu, *Chronicon observantis provinciae Bosniae Argentinae ordinis s. Francisci Seraphici*, în «*Starine*» (Zagreb), XXII (1890), p. 9—12. Totodată, aceeași acțiune se desfășura și în părțile Banatului de astăzi (în comitatele Caraș și Cuvvin), unde, la 20 iulie 1366, se ordona tuturor nobililor să prindă pe preoții «slavi» (= ortodocși) împreună cu soțiile lor și să-i trimită lui Benedict Himfy (Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 90, p. 132; *Documenta... Valachorum*, nr. 153, p. 201—203, cu greșeli de lectură (cf. M. Holban, *op. cit.*, p. 20 (14), nota 3) și cu încercarea de a minimaliza întreaga acțiune de persecuție). Același Benedict Himfy devine ban al Bulgariei pe la mijlocul lui septembrie 1366 (M. Holban, *op. cit.*, p. 23 (17) și nota 2).

⁴ Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 91, p. 132—133 (cf. *Cronica... fratrum minorum*, ed. cit., p. 9).

⁵ După aceeași știre, 8 misionari ar fi convertit, în numai 50 de zile, nu mai puțin decît 200 000 (două sute de mii) de oameni!

⁶ În 1369 ei ajunseseră să fie, numai în Vidin, 10 la număr (*Passio quinque fratrum de observantia in civitate Bodon*, în *Cronica... fratrum minorum*, citată, p. 11).

⁷ Numele celor «convertiți» erau cu grijă notate, astfel încît regele a putut ordona afișarea lor, pentru a nu exista nici o îndoială asupra eficacității acțiunii de convertire (Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 91, p. 132—133).

⁸ La 5 iulie 1368, papa Urban al V-lea felicită pe regele Ludovic pentru succesele pe care — datorită sprijinului acestuia — le avuseseră misionarii din Bulgaria, îndemnîndu-l ca și pe viitor să dea «consilium et auxilium et favorem ad conversionem aliorum schismaticorum et hereticorum et infidelium» (Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 109, p. 145—146).

⁹ Ordinul regal din 20 iulie 1366, amintit mai sus, nota 3.

¹⁰ În *Passio* citată, se amintesc (p. 11) «disputele» pe care franciscanii le aveau cu preoții și călugării ortodocși (pentru acestea vezi mai jos, p. 261, nota 1).

¹¹ Pentru dată, M. Holban, *op. cit.*, p. 43 (37).

¹² Pentru întregul complex politic în care a avut loc intervenția lui Vladislav voievod la Vidin și pentru rolul lui de susținător al intereselor cumanului său, țarul Sracimir, pe atunci prizonier în Ungaria, vezi M. Holban, *op. cit.*, p. 43—47 (37—41).

¹³ *Passio* citată, povestește de omorîrea a 5 franciscani, la Vidin, la 12 februarie, cu prilejul ocupării orașului de către domnul român. Vezi nota imediat următoare.